

Titel onderzoek: “MEXICANAS AL GLITTER DE GUERRA” ¿Diálogo o violencia entre el movimiento feminista y el Estado en la Brillantada 2019?¹

***

Eind januari vloog ik richting Mexico-Stad om veldwerkonderzoek te doen voor mijn *Research Master Latin American Studies* en om een semester aan de *Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM)* te studeren. Ik kijk erug op een zeer speciale periode waarvan ik veel heb geleerd, mogen ontdekken, in twijfel heb getrokken én genoten! Dit verslag schrijf ik dan ook met grote dankbaarheid aan het *Minerva Scholarship Fund* voor het mogelijk maken van deze buitenland ervaring.

Mexico staat onder andere bekend om de vele *femicides* (vrouwenmoorden, in het Spaans “*feminicidios*”) die dagelijks gebeuren. Door een “giftige cocktail” van gender ongelijkheid, een *machismo* cultuur, normalisering van geweld, onwijs hoge straffeloosheid, inefficiënt rechtssysteem en medeplichtigheid van autoriteiten lijkt de situatie, die sinds de jaren '90 aan het licht is gekomen, niet te verbeteren, maar juist te verslechteren. Ik probeer met mijn onderzoek in kaart te brengen hoe de Mexicaanse Staat op de steeds groter wordende feministische protesten tegen geweld tegen vrouwen reageert. Of eigenlijk *niet* reageert. In plaats van dat de staat zich inzet om de situatie voor vrouwen op grote schaal te verbeteren, reageren de autoriteiten met repressie en criminaliseren ze vrouwen die uitspreken. Zo probeer ik met mijn onderzoek onder andere bewustwording te creëren in Nederland en het staatsdiscours te bevragen, wat nuttig kan zijn voor Mexico.

Het activisme op de straten van Mexico bruist: enerzijds omdat de status-quo zo schrijnend is, anderzijds baart dit ook hoop voor écht politieke, sociale en culturele verandering. Het is een feit dat de Mexicaanse Staat de realiteit steeds moeilijker kan negeren. Tijdens twee grote protesten in augustus 2019 werd het belangrijkste monument van Mexico-Stad gebruikt als “doek”: er werden talloze leuzen op gespoten, die allen het bewijs zijn van de wanhoop en woede die Mexicaanse vrouwen voelen als het aankomt op de realiteit van geweld. Dat juist dit monument werd geïntervenieerd is geen toeval; zoveel andere protestmanieren zijn al uitgeprobeerd, maar decennialang leek niets de aandacht te trekken. De actie markeert een historisch en politiek moment voor de feministische bewegingen, die ineens politieke agenda's wisten te bereiken. De staat bestempelde deze actie echter als geweld en gebruikt vanaf dat moment een antifeministisch discours: er is sprake van een constante actie-reactie tussen feministische protesten en de autoriteiten, die steeds gewelddadiger wordt. Bij onschuldige protesten vandaag de dag staan er rijen dik politieagenten, wordt er traangas

---

¹ Vertaling: Dialoog of geweld tussen de feministische beweging en de Staat in “la Brillantada” 2019?

gebruikt en wordt de hele stad “ingepakt” in metalen dranghekken om de feministische marsen in te perken en monumenten te “beschermen”.

Het is zorgelijk dat de Mexicaanse Staat sinds deze protesten van 2019 (*la Revolución del Glitter*) een antifeministisch discours gebruikt voor politieke doeleinden. De president minimaliseert de status-quo van geweld tegen vrouwen en linkt de protesten aan acties van de oppositie; zo slaagt hij erin om de aandacht van de ernstige realiteit (meer dan 10 *feminicidios* per dag, 95% blijft ongestraft) te verbloemen. Dialoog maakt plaats voor gewelddadige discoursen. En vrouwen verliezen steeds meer vertrouwen in een Staat die niets voor hen lijkt te doen, maar juist onderdeel van het probleem is.²

De keuze om naast mijn veldwerkonderzoek ook verdiepende vakken te volgen aan een prestigieuze Latijns-Amerikaanse Universiteit als de UNAM, is enorm waardevol geweest. Ik werd uitgedaagd door mijn medestudenten, die veelal een *phd* deden en heb daarom vooral veel geleerd van hen. Ik heb veel kunnen luisteren naar ervaringen van studenten van heel verschillende achtergronden. Daarnaast ben ik van mening dat een tijd studeren aan een buitenlandse universiteit altijd enorm verrijkend is, vanwege het feit dat je je in nieuwe omgevingen moet bevinden, bewegen en aanpassen. Dit kan in het begin als ongemakkelijk voelen. Zo heb ik zeker in de eerste werkgroepen veel moeten reflecteren op mijn rol in de samenleving als Europese witte vrouw, die in een zeer veilige omgeving is opgegroeid. Mijn buitenlandervaring heeft een flink zelfreflectieproces in gang gezet!

Ik ben teruggekeerd naar Nederland met nóg meer motivatie en passie om door te gaan met het doen van onderzoek in dit gebied en ben daarom op dit moment opties aan het bekijken om dit werk te gebruiken als een opstapje naar een *phd*. Hopelijk in Mexico-Stad en het zou een unieke kans bieden om een brug te slaan tussen de Universiteit Leiden en de UNAM in Mexico.

Hoewel het niet het hoofddoel van de beurs is, ben ik echter op persoonlijk vlak ook heel erg gegroeid. Het feit dat ik een lange ervaring in het buitenland heb kunnen opdoen —het werden uiteindelijk negen maanden— heeft ervoor gezorgd dat ik echt waardevolle connecties kon opbouwen aan de andere kant van de wereld. Het heeft me daarnaast ook tijd gegeven om persoonlijke stappen te zetten buiten mijn veilige bubbels in Nederland. De ervaring heeft echt een “voor” en “na” tijdperk gemarkeerd. Zo is het

---

² De protesten van 2019 zijn uitgebroken nadat er in augustus verschillende minderjarige meisjes verkracht werden door politieagenten in Mexico-Stad. Het is een druppel die een emmer doet overlopen en die nog eens markeert dat een Staat medeplichtig is. Naast het feit dat het niet kan waarborgen dat vrouwen een leven zonder geweld kunnen leiden (Wet: *Acceso de las Mujeres a una Vida Libre de Violencia*) en dus geen veilige omgeving kan bieden voor 50% van haar bevolking, is het nu de uitvoerende macht van de autoriteiten die verkracht.

bijwonen van verschillende grote feministische protesten voor mijn onderzoek heel bijzonder en verrijkend geweest. Een absoluut “hoogtepunt” was 8 maart, Internationale Vrouwendag, wat geheel in het teken stond van de gigantische protestmars. Een overweldigende en heftige dag, waarin de confrontatie met een Staat, die repressief optrad, heel zichtbaar en voelbaar was. Ook de nauwe contacten die ik heb kunnen aangaan met vooraanstaande Mexicaanse academici via de Universiteit waren enorm waardevol (vooral via het kennisinstituut *Centre for Research and Gender Studies*). Het bestuderen van een regio als Latijns-Amerika —of in dit geval een context in een specifiek land— is natuurlijk anders als je je echt in de realiteit begeeft. Een goede balans tussen het heftige onderzoek wat ik deed en ook kunnen genieten van deze buitenlandervaring is essentieel geweest: zo heb ik meerdere weekendtripjes kunnen maken naar schattige dorpjes, vulkanen, uitgestrekte natuur, stranden en heb ik beetje bij beetje de immense metropool leren kennen.

Nogmaals dank aan het *Minerva Scholarship Fund!*

Didi Janne Gieling

(of “Lupita” van “Guadalupe” zoals mijn vrienden in Mexico me noemden aangezien “Didi” de Uber in Mexico-Stad is.)

***

Foto van protest 8 maart: "Geen woede voelen is een privilege"

Foto van protest op 24 april "Verdad y Justicia" (Waarheid en gerechtigheid). "Ze vermoorden ons, ze sluiten ons op, ze laten ons verdwijnen, het is er niet één, we zijn het allemaal".

Foto met medestudenten na het afronden van het vak "Teoría Feminista Contemporánea (Hedendaagse Feministische Theorie).

Presentatie van studenten die veldwerkonderzoek deden bij het Centre for Research and Gender Studies (CIEG: Centro de Investigación y Estudios de Género).

Foto voor de bekende bibliotheek van de UNAM: de buitenkant is van mozaïek steentjes gemaakt. Elk deel symboliseert een stuk van de Mexicaanse geschiedenis.